

УДК 657

Кравець О. В.,

sasakravec43@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-0486-8854,

Researcher ID: rid61371,

здобувач, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

СУТНІСТЬ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ

***Анотація.** Вдосконалення управління грошовими, матеріальними та інформаційними потоками формує потенціал для ефективного управління підприємством у результаті застосування сучасних методів і підходів. Важливе місце у цьому вдосконаленні займає розвиток логістичної діяльності. Розглянуто теоретичні основи сутності поняття “логістичні витрати”. Запропоновано визначення терміну як грошове вираження сукупності витрачених матеріальних, трудових, фінансових, інформаційних ресурсів підприємства, які пов’язані із забезпеченням бізнес-процесів та операцій із переміщення матеріальних потоків у межах логістичної системи. Обґрунтовано необхідність використання в бухгалтерському обліку терміна “логістичні затрати”, котрі запропоновано розуміти як вартість всіх використаних ресурсів (матеріальних, трудових і фінансових) при здійсненні логістичних операцій. Проаналізовано класифікації загалом логістичних витрат, наведених у навчальній та науковій літературі, й запропоновано шляхи їх вдосконалення. Зазначено, що будь-яка оптимізація витрат не може бути виконана без врахування чинників, які впливають на ці витрати. Визначено фактори, які впливають на склад логістичних витрат та структурно-аналітичну типологію факторів. Запропоновано основні напрямки для ефективного аналізу логістичних витрат. Визначено функції фахівця з логістики, що займається витратами. Запропоновано поділяти загальні витрати на запаси на чотири окремі складові. Визначено завдання обліку логістичних затрат. Зроблено висновок, що правильне визначення й оцінка логістичних витрат, своєчасне і раціональне управління в межах логістичної системи є можливими за умови ведення постійного обліку цих витрат і правильного їх відображення.*

Ключові слова: логістичні витрати, функції, логістичні запаси, напрямки, класифікація витрат, класифікаційна ознака, логістичні операції, загальні витрати.

Kravets O. V.,

sasakravec43@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-0486-8854,

Researcher ID: rid61371,

Postgraduate, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

THE ESSENCE OF LOGISTICS COSTS OF THE ENTERPRISE AND THEIR CLASSIFICATION

***Abstract.** Improving the management of cash, material and information flows creates the potential for effective enterprise management as a result of the application of modern methods and approaches. An important place in this improvement is occupied by the development of logistics activities. The theoretical foundations of the essence of the concept of “logistics costs” have been considered. It is proposed to define the term as a monetary expression of the set of spent material, labor, financial, and informational resources of the enterprise, which are related to the provision of business processes and operations for the movement of material flows within the logistics system. The need to use the term “logistics costs” in accounting is substantiated, which is proposed to be understood as the cost of all used resources (material, labor and financial) in the implementation of logistics operations. The classifications of logistics cost in general, given in educational and scientific literature, are analyzed, and ways of their improvement are proposed. It is noted that any cost optimization cannot be performed without taking into account the factors that affect these costs. The factors affecting the composition of logistics costs and the structural-analytical typology of factors are determined. The main directions for effective analysis of logistics costs are proposed. The functions of a logistics specialist dealing with expenses are defined. It is proposed to divide the total inventory costs into four separate components. The task of accounting for logistics costs is defined. It was concluded that the correct definition and assessment of logistics costs, timely and rational management within the logistics system are possible under the condition of constant accounting of these costs and their correct reporting.*

Key words: logistics costs, functions, logistics stocks, directions, classification of costs, classification feature, logistics operations, general costs.

JEL Classification: M49, O21, M41, L81.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2023-74-19>

Постановка проблеми. Будь-яке підприємство на території України, починаючи процес ведення господарської діяльності або виробництва, приймаючи рішення щодо його розширення, повинне бути впевнене в його прибутковості. Порівняння витрат і результатів діяльності дозволяє оцінити ефективність роботи підприємства. Без такого порівняння виникають помилки при виборі економічної політики підприємства, прийнятті важливих управлінських рішень, виборі видів підприємницької діяльності, визначенні оптимальних обсягів і структури випуску продукції (робіт, послуг), а також цін на продукцію (роботи, послуги). Вдосконалення управління грошовими, матеріальними та інформаційними потоками формує потенціал для ефективного управління підприємством у результаті застосування сучасних методів і підходів. Важливе місце у цьому вдосконаленні займає розвиток логістичної діяльності. Саме концепція розвитку логістичної діяльності національного підприємства на зменшення сукупних витрат, які включають у себе зберігання та рух товарно-матеріальних цінностей, починаючи від вибору постачальника сировини до доставки продукції. У системі розвитку підприємства в умовах значних економічних обмежень підвищення фінансового результату безпосередньо пов'язане зі зниженням витрат. Практично на кожному підприємстві існують резерви для зниження витрат до раціонального рівня, що дозволяє досягти зростання економічної ефективності діяльності, підвищення конкурентоздатності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проведення досліджень, присвячених логістичним витратам, – у сфері наукових інтересів багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців. Необхідність покращення в цій галузі логістики привела до появи значної кількості наукових публікацій. Проблеми оцінки витрат логістики викладені в працях таких зарубіжних вчених, як: Майкл О'Гін [12], Роберт Каплан [4], Рональд Льюїс [9], М. Крістофер. Серед українських науковців найбільший внесок у розробку концепції логістики зробили такі вчені, як: М. А. Окландер [13], О. Тридід [17], Є. В. Крикавський [6, 8], Є. В. Новописна [11], Н. І. Чухрай [8], Н. С. Артамонова [1, с. 16-22], Л. Голубовський [12, с. 187-192], В. Кислий [5, с. 28-37], О. В. Посилкіна [15, с. 772], О. Лотиш [10, с. 240-243], О. В. Рогатюк [16], В. С. Пономаренко [14, с. 440]. Але проблеми обліку та оцінка матеріально-технічного забезпечення і витрат вивчені недостатньо і потребують більш глибокого опрацювання на практиці вітчизняних промислових підприємств. Окрім цього, принципи класифікації логістичних

витрат, представлені в наукових працях названих вчених, вагомо відрізняються через відмінності в подальших перспективах і спрямуваннях проведення досліджень.

Постановка завдання. Дослідження спрямоване на встановлення сутності поняття “логістичні витрати підприємства” та їх класифікацію, встановлює доцільність їх використання для ведення господарської діяльності підприємства та визначає фактори, що впливають на логістичні витрати, допомагає виділити основні напрямки, за якими має здійснюватися аналіз логістичних витрат, а також складові загальних витрат на запаси.

Виклад основного матеріалу дослідження. Внаслідок світових тенденцій економічного розвитку зростають процеси просторово-часового переміщення матеріальних, фінансових, інформаційних потоків, що зумовлює збільшення відповідних витрат. А це означає, що виробничим підприємствам ризиковано покладатися лише на конкурентні переваги за рахунок технологій чи традиційних методів управління. Саме тому концепція логістики спрямовує діяльність підприємств до мінімізації сукупних витрат, що супроводжують рух та зберігання товарно-матеріальних цінностей, починаючи з вибору постачальника і закінчуючи збутом та обслуговуванням споживача.

Логістичні витрати в практичній діяльності виступають як інструмент управління. Визначення складу логістичних витрат, аналіз витрат сприяють прийняттю економічно обґрунтованих господарських рішень на всіх рівнях управління. Рівень логістичних витрат впливає на економічний стан підприємства і його конкурентоспроможність. Зниження логістичних витрат, зростання на цій основі прибутку підвищує фінансові можливості підприємства, розширює його господарську самостійність. У комерційній практиці економічно розвинених країн облік логістичних витрат інтегрований із їх нормуванням, плануванням і аналізом в єдину інформаційну систему, що дозволяє оперативно виявляти та усувати порушення в процесі логістичної діяльності. При цьому вирішуються питання про прибуток для підприємства: закупівлі продукції, виробництва, використання каналів збуту.

На сьогоднішній день у діючій вітчизняній нормативно-правовій базі, яка забезпечує аналіз господарської діяльності на підприємствах, відсутнє таке поняття, як “логістичні витрати”, відсутня єдина думка стосовно цього поняття і серед науковців (табл. 1).

Підходи до визначення поняття “логістичні витрати”

№	Автор, джерело	Визначення поняття “логістичні витрати”
1	Артамонова Н. С. [1, с. 16-22]	Логістичні витрати – це витрати, які пов’язані з рухом і зберіганням товарно-матеріальних цінностей, починаючи від вибору постачальника і закінчуючи доставкою готової продукції та обслуговуванням споживача.
2	Голубовський Л. [2, с. 187-192]	Логістичні витрати представляють собою грошове вираження використаної робочої сили, засобів і предметів праці, фінансові витрати і різні негативні наслідки форс мажорних подій, які обумовлені просуванням матеріальних цінностей.
3	Крикавський Є. В. [7, с. 640]	Під логістичними витратами слід розуміти зменшення економічних вигод у вигляді вибуття матеріальних, фінансових, трудових та інформаційних ресурсів, що забезпечують просування матеріальних активів у межах логістичної системи або ланцюга поставок.
4	Кислий В. [5, с. 28-37]	Логістичні витрати – це витрати на елементарні і комплексні логістичні операції, втрати від іммобілізації засобів, витрати на логістичне адміністрування, збитки від недостатньої якості логістичного менеджменту і сервісу.
5	Посилкіна О. В. [15, с. 772]	Логістичні витрати – це виражене у грошах споживання живої праці, засобів і предметів праці, фінансові витрати, а також інші від’ємні наслідки надзвичайних подій, які викликані переміщенням матеріальних благ (сировини, матеріалів, виробів) у підприємстві і між підприємствами.
6	Лотиш О. [10, с. 240-243]	Логістичні витрати - це витрати на виконання логістичних операцій.
7	Пономаренко В. С. [14, с. 440]	Логістичні витрати - сума витрат на управління та реалізацію логістичних процесів в окреслених границях переміщення матеріальних потоків.
8	Рогатюк О. В. [16]	Логістичні витрати - це витрати, що пов’язані з рухом і зберіганням товарно-матеріальних цінностей, починаючи від вибору постачальника і закінчуючи доставкою готової продукції та обслуговуванням.

Джерело: сформовано автором на основі визначень науковців

Отже, підсумовуючи результати попередніх дослідників, можна визначити, що логістичні витрати – це грошове вираження сукупності витрачених матеріальних, трудових, фінансових, інформаційних ресурсів підприємства, які пов’язані із забезпеченням бізнес-процесів та операцій із переміщення матеріальних потоків у межах логістичної системи.

Окрім логістичних витрат, на нашу думку, потрібно в обліку, особливо в управлінському, використовувати термін “логістичні затрати”. Логістичні затрати варто розуміти як вартість всіх використаних ресурсів (матеріальних, трудових і фінансових) при здійсненні логістичних операцій. Така пропозиція обґрунтовується тим, що відповідно до визначення витрат, яке наведено в П(С)БО 16 “Витрати”, вартість придбаних, але не реалізованих запасів не є витратами, оскільки за наявності збільшення зобов’язання перед

постачальниками відсутня друга умова визнання витрат – зменшення власного капіталу. Таким чином, існує необхідність у використанні іншого терміна, який би враховував дані випадки.

Класифікація логістичних витрат за тією чи іншою ознакою або за кількома ознаками одночасно може здійснюватися в методичних цілях для роз’яснення їх сутності, а в практичних цілях – для організації обліку й аналізу логістичних витрат, а також для калькулювання собівартості.

Існує велика кількість класифікаційних ознак і систем класифікації логістичних витрат, у тому числі і таких, які використовуються одночасно як у логістичному, так і в інших видах функціонального менеджменту. В результаті проведеного дослідження було виділено класифікаційні ознаки. В табл. 2 наведено класифікацію логістичних витрат, необхідну власне для цілей логістичного менеджменту.

Класифікація логістичних витрат

№ з/п	Класифікаційна ознака	Зміст та визначення витрат
1	За способом отримання даних	<ul style="list-style-type: none"> - фактичні - витрати, що припадають на дану логістичну операцію або даний об'єкт у розглянутому періоді при фактичному обсязі виконуваних дій; - нормальні - середні витрати, що припадають на дану логістичну операцію або даний об'єкт у розглянутому періоді при фактичному обсязі виконуваних дій; - планові - витрати, розраховані для певної логістичної операції або певного об'єкта.
2	За способом віднесення до логістичних процесів	<ul style="list-style-type: none"> - прямі логістичні витрати - можуть бути безпосередньо віднесені на логістичну операцію або продукт, послугу, замовлення або інший конкретний носій; - непрямі логістичні витрати - можуть бути безпосередньо віднесені на логістичну операцію або продукт, послугу, замовлення.
3	За характером опису економічного обороту	<ul style="list-style-type: none"> - трансформаційні - витрати економічного обороту, зумовлені природними характеристиками, насамперед витратами безпосередньо виробничого процесу; - трансакційні - витрати економічного обороту, зумовлені соціальною природою, тобто тими відносинами між людьми, які склалися з приводу даного об'єкта, а в кінцевому підсумку - тими інститутами, які структурують ці відносини.
4	За аналізом структури логістичних витрат	<ul style="list-style-type: none"> - витрати на закупівлю продукції - витрати з придбання сировини і матеріалів, тобто їх вартість, але витрати оформлення замовлення, транспортні витрати, витрати на зберігання виробничих запасів; - витрати на виробництво продукції - витрати на приймання сировини і матеріалів, оформлення замовлення на виробництво продукції. - витрати на збут продукції - витрати на збереження запасів готової продукції, оформлення замовлення, продаж, а також витрати на вкладений капітал.
5	За статтями калькуляції	<ul style="list-style-type: none"> - сировина і матеріали; - куповані напівфабрикати та комплектуючі вироби; - паливо й енергія на технологічні цілі.

Джерело: сформовано автором на основі визначень науковців

Дослідивши класифікаційні ознаки, які наведено в табл. 2, можна зробити висновок, що класифікація витрат відбувається відповідно до поставлених цілей. Тому й виникає необхідність у розробленні інших підходів до класифікації витрат.

Окрім наведених видів логістичних витрат, їх можна ще класифікувати відповідно до проведеного дослідження на основі класифікацій науковців:

- залежно від включення у собівартість (витрати, які включаються у собівартість, та витрати періоду);

- за стадіями логістичного процесу (витрати на стадії закупівлі, витрати на стадії виробництва, витрати на стадії реалізації);

- за елементами (матеріальні затрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші операційні витрати).

Склад логістичних витрат залежить від факторів, які впливають на них, а саме:

- специфіка підприємства;
- масштаб діяльності;
- вид транспорту, що використовується в основній діяльності.

Структурно-аналітичну типологію факторів, що впливають на формування логістичних витрат, можна представити в наступному вигляді:

- внутрішні і зовнішні;
- організаційно-економічні й організаційно-технічні;
- інтенсивні та екстенсивні.

Зростання значення факторів може впливати як на збільшення, так і на зменшення величини логістичних витрат. У табл. 3 відображено основні фактори, які впливають на величину витрат [3, с. 46-51].

Фактори, що впливають на формування логістичних витрат

Логістичні функції та операції	Чинники формування логістичних витрат	
	кількісні	якісні
Надходження, обробка й оформлення замовлення	- величина витрат на інші замовлення; - кількість замовлень; - частка витрат на одне замовлення	- масштаб застосування сучасних інформаційних технологій
Планування виробництва	- зміна обсягів господарської діяльності; - ступінь використання ресурсів	- вимоги до якості продукції; - концентрація, спеціалізація; - координація, інтеграція; - інноваційні технології.
Закупівля і постачання продукції	- розмір та частота замовлення; - кількість постачальників; - виробнича програма; - графік запуску-випуску продукції; - ціни на сировину і матеріали, ефект масштабу в закупівлях	- кредитно-грошова та податкова політика; - розташування постачальників; - методи постачання та обслуговування; - діапазон ділової активності і фінансове становище підприємства.
Збут продукції	- територія зовнішніх і внутрішніх ринків; - сезонні коливання потреби в продукції	- конкурентність підприємства на ринку; - концентрація споживачів.

Велика кількість факторів, які впливають на логістичні витрати, дають основу для висновку, що для управління витрат необхідне ведення цілісної системи вимірювань, оцінки ситуацій і оцінки багатьох інших параметрів, а не лише їх розмірів.

Виділення тих чи інших витрат або групи витрат залежить від виду логістичної системи, завдань управління та оптимізації в конкретних логістичних ланцюгах і каналах.

Можна виділити відповідні витрати на комплексні логістичні функції на ділянках мережі постачання, виробництва і збуту, до цього додати витрати на інформаційно-комп'ютерну підтримку та фінансові операції при реалізації базисних логістичних функцій. Сума всіх цих витрат із урахуванням витрат на логістичне адміністрування утворює повні логістичні витрати. Часто для вирішення задач оптимізації структури управління в логістичній системі в складі повних логістичних витрат враховуються втрати прибутку від заморожування матеріальних ресурсів, незавершеного виробництва і готової продукції в запасах, а також збиток від недостатнього рівня розвитку систем постачання, виробництва, дистрибуції готової продукції споживачам і логістичного сервісу.

Важливу роль в економічній діяльності підприємства відіграють фахівці з логістики, які займаються логістичними витратами. В обов'язки такого спеціаліста входять наступні функції:

- облік логістичних витрат за видами діяльності;
- побудова системи оцінки логістичних витрат;
- аналіз загальних витрат на логістику;
- аналіз прибутковості ринкового сегмента;
- аналіз витрат на логістику і доходів;

- побудова системи логістичних показників;
- контроль над логістичними витратами.

Система оцінки логістичних витрат має значення тільки для менеджерів, які беруть її за основу для прийняття рішень. Немає правил, а також законодавство не вимагає, щоб розподіл логістичних витрат за видами діяльності мав загальний характер або необхідне представлення у фінансових звітах фірми. Ефективний аналіз логістичних витрат повинен здійснюватися за такими основними напрямками:

1. Визначення витрат. Для того, щоб отримати набір необхідних показників, всі витрати, що відносяться до логістики, необхідно класифікувати за видами діяльності. Загальні витрати, пов'язані з прогнозуванням попиту, управлінням замовленнями, транспортуванням, управлінням запасами, складуванням і упаковкою, потрібно відокремити від інших видів витрат.

2. Тимчасові рамки витрат. Важливо визначити період часу, протягом якого накопичуються оцінювані витрати. У тих випадках, коли виробництво і продаж розділені значним проміжком часу, як це відбувається в сезонний бізнес, великі витрати на підтримку запасів і виконання інших логістичних операцій не завжди пов'язані зі створенням доходу.

3. Компонування витрат. Типові об'єкти аналізу – це замовлення споживачів, канали розподілу, продукти і послуги з доданою вартістю. Логістичні витрати можуть бути представлені по-різному в залежності від завдань керівництва та їх використання.

При проведенні і представленні результатів аналізу загальних логістичних витрат прийнято приділяти особливу увагу управлінню запасами і транспортування як двох ключових факторів

проектування логістичної системи. Витрати на управління запасами і на транспортування можна представити у досить розгорнутій формі, щоб відобразити співвідношення різних функціональних витрат для відповідних логістичних компонентів. Необхідно відрізнити мінімізацію витрат від мінімізації запасів. Загальні витрати на запаси поділяються на чотири окремі складові:

1. Витрати на одиницю продукції, або витрати фірми на придбання цієї одиниці.

2. Вартість замовлення, або витрати на розміщення одиниці повторного замовлення. Можуть включати витрати на підготовку замовлення, його розміщення, приймання, розвантаження, перевірку, тестування, використання обладнання. На практиці найкращу оцінку витрат дає поділ загальних річних витрат відділу закупівель на кількість відправлених замовлень.

3. Витрати, пов'язані з виникненням дефіциту, – це випадки, коли необхідний продукт не можна поставити із запасу. Вплив дефіциту більш суттєвий, ніж недоотриманий прибуток, адже включає втрату іміджу, зниження репутації і потенційні збитки від зниження числа продажів у майбутньому. Витрати можуть також включати виплати за дії, спрямовані на зниження дефіциту: експедирування, відправка термінового замовлення, оплата доставки спеціальних видів продукції, використання послуг більш дорогих постачальників.

4. Витрати на утримання запасів – на відміну від інших елементів логістичних витрат, таких як транспортні або складські витрати, зазвичай включаються в звіт підприємства про прибутки та збитки, при цьому самі запаси представлені в розділі активів балансу. Головним елементом витрат на утримання запасів є вкладений у них капітал. Наявність запасів означає, що гроші не можуть бути інвестовані в інші цінності. Таким чином низькі витрати на утримання запасів зменшують значення запасів і роблять відносно більш важливими транспортні витрати. У результаті стратегія, базована на загальних витратах логістики, буде спрямована на мінімізацію транспортних витрат за рахунок збільшення числа розподільчих центрів, що дозволяють тримати товари ближче до ринків. Поява додаткових складів підвищує потребу в запасах, тому що на кожному складі потрібні страхові запаси.

Отже, низька частка витрат на утримання запасів обертається стратегією, в якій дорогі засоби транспортування поступаються місцем більш дешевим засобам зберігання запасів. І навпаки, відносно висока частка витрат на утримання запасів розганяє логістичну стратегію в протилежному напрямку, тобто призводить до централізації запасів на складах і відповідного збільшення дальності перевезень вантажів із підвищенням транспортних витрат.

У логістичному плануванні транспорт розглядається як інструмент, що зв'язує географічно роз'єднані місця виробництва,

складування і збуту в єдину систему. У широкому сенсі логістична система складається з усіх потужностей, де здійснюється зберігання й обробка матеріалів, незавершеної і готової продукції. Тому всі підприємства роздрібної торгівлі, склади готової продукції, виробничі підприємства і склади матеріальних ресурсів утворюють певну просторову конфігурацію логістичних потужностей. Для розуміння економіки транспорту й основ ціноутворення в галузі важливо знати критерії розподілу витрат.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Отже, на основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що сучасний ринок потребує своєчасного застосування методів оптимізації ефективного управління підприємствами, особливо тих, які втрачають свою конкурентоспроможність на ринку. Основним напрямком оптимізації є постійна адаптація і використання сучасних методів ефективно економічної конкурентності господарювання суб'єктів, а також застосування вигідної цінової політики для ряду товарів та послуг, яка значною мірою тісно пов'язана з ефективністю логістичних операцій. Логістичні витрати потрібно розуміти як грошове вираження сукупності витрачених матеріальних, трудових, фінансових, інформаційних ресурсів підприємства, які пов'язані із забезпеченням бізнес-процесів та операцій із переміщення матеріальних потоків у межах логістичної системи. Будь-яка оптимізація витрат на підприємстві не може бути виконана без врахування чинників, які впливають на ці витрати.

Загальні логістичні витрати залежать від кількісних та якісних факторів. До кількісних факторів слід зарахувати такі: зміна обсягів господарської діяльності, ціни на сировину та матеріали, ефект масштабу в закупівлі, матеріаломісткість продукції, розмір і частота замовлення, виробнича програма, величина та інші умови замовлення, кількість замовлень, частка витрат на одне замовлення, графік запуску-випуску продукції, обмеженість власного і позикового капіталу, розмір замовлення, складські площі, рівень та стан запасів, рівень обладнання складів, оборотність оборотних коштів, територія зовнішніх і внутрішніх ринків, сезонні коливання потреби в продукції. Якісними факторами потрібно вважати такі: масштаб застосування сучасних інформаційних технологій, вимоги до якості продукції, концентрація, спеціалізація, координація та інтеграція, діяльність підприємств-конкурентів, прогноз кон'юнктури ринку, інноваційні технології, кредитно-грошова і податкова політика, методи постачання й обслуговування, конкурентоспроможність підприємства на ринку, концентрація споживачів, вимоги до умов транспортування.

Правильне визначення й оцінка логістичних витрат, своєчасне і раціональне управління в межах логістичної системи є можливими за умови ведення постійного обліку цих витрат і правильного їх відображення.

ЛІТЕРАТУРА

REFERENCES

1. Артамонова Н. С., Доба Н. М. Впровадження сучасних методів управління витратами задля забезпечення конкурентних переваг. *ЕКОНОМІКА: Реалії часу*. 2015. № 3 (8). С. 16-22.

2. Голубовський Л. Аналіз сучасних методів управління витратами. *Галицький економічний вісник*. 2016. № 1 (26). С. 187-192.

3. Грицишин А. В. Облік і аналіз логістичної діяльності підприємств кондитерської промисловості : дис. канд. ек. наук. Тернопіль, 2020. С. 46-51.

4. Robert S. Kaplan, H. Thomas Johnson *Relevance Lost: The Rise and Fall of Management Accounting*. Boston : Harvard Business School Press, 1987.

5. Кислий В., Жарик Т. Розвиток транспортно-логістичних кластерів в Україні. *Економіка України*. 2015. № 12. С. 28-37.

6. Крикавський Є. В. Нова парадигма логістики: стратегічний статус. *Наукові праці ДонНТУ*. Серія Економічна. 2014. № 4 (48). С. 240-247.

7. Економіка логістики / Є. В. Крикавський, О. А. Похильченко, Н. В. Чернописька та ін. ; за заг. ред. Є. В. Крикавського, О. А. Похильченко. Львів : Вид-во Нац. ун-ту "Львівська політехніка", 2014. 640 с.

8. Крикавський Є. В., Чухрай Н. І., Чернописька Н. В. Логістика: компендіум і практикум : навч. посіб. К. : Кондор, 2006.

9. Lewis Ronald *Activity-Based Costing for Marketing and Manufacturing*. Westport, Conn. : Quorum Books, 1993.

10. Лотиш О. Управління логістичними витратами на підприємстві. *Економічний аналіз*. 2015. № 2. С. 240-243.

11. Новопісна Є. В. Фактори формування логістичних витрат підприємства. *Управління проектами та розвиток виробництва* : зб. наук. праць. Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2009. № 4 (32). С. 123-129.

12. O'Guin Michael C. *The Complete Guide to Activity-Based Costing*. Englewood Cliffs, NJ: PrenticeHall, 1991.

13. Окландер М. А. Логістична система підприємства : моногр. Одеса : Астропринт, 2004. 312 с.

14. Пономаренко В. С., Таньков К. М., Лепейко Т. І. Логістичний менеджмент / за ред. В. С. Пономаренка. Харків : ВД "ІНЖЕК", 2015. С. 440.

15. Логістичний менеджмент виробництва : монографія / О. В. Посилкіна, Р. В. Сагайдак-Нікітюк, Г. В. Загорій та ін. ; за заг. ред. О. В. Посилкіної. Харків : Нац. фармацевт. ун-т, 2012. С. 772.

16. Рогатюк О. В. Методи управління витратами на вітчизняних підприємствах. 2015. URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=27366>.

17. Смирчинський В. В. Логістичний менеджмент державних закупівель : моногр. Тернопіль : Карт-Бланш, 2004.

1. Artamonova, N. S. and Doba, N. M. (2015), *Vprovadzhenia suchasnykh metodiv upravlinnia vytratamy zadlia zabezpechennia konkurentnykh perevah*, *EKONOMIKA: Realii chasu*, № 3 (8), s. 16-22.

2. Holubovs'kyj L. (2016), *Analiz suchasnykh metodiv upravlinnia vytratamy*, *Halyts'kyj ekonomichnyj visnyk*, № 1 (26), s. 187-192.

3. Hrytsyshyn, A. V. (2020), *Oblik i analiz lohistrychnoi diial'nosti pidpriemstv kondyters'koi promyslovosti* : dys. kand. ek. nauk, Ternopil', s. 46-51.

4. Robert S. Kaplan, H. Thomas Johnson (1987), *Relevance Lost: The Rise and Fall of Management Accounting*, Harvard Business School Press, Boston.

5. Kyslyj V. and Zharyk T. (2015), *Rozvytok transportno-lohistrychnykh klasteriv v Ukraini*, *Ekonomika Ukrainy*, № 12, s. 28-37.

6. Krykavs'kyj, Ye. V. (2014), *Nova paradyhma lohistryky: stratehichnyj status*, *Naukovi pratsi DonNTU*. Serii Ekonomichna., № 4 (48), s. 240-247.

7. *Ekonomika lohistryky* / Ye. V. Krykavs'kyj, O. A. Pokhyl'chenko, N. V. Chornopys'ka ta in. ; za zah. red. Ye. V. Krykavs'koho, O. A. Pokhyl'chenko (2014), *Vyd-vo Nats. un-tu "L'viv's'ka politekhnikha"*, L'viv, 640 s.

8. Krykavs'kyj, Ye. V., Chukhraj, N. I. and Chornopys'ka, N. V. (2006), *Lohistryka: kompendium i praktikum* : navch. posib., Kondor, K.

9. Lewis Ronald (1993), *Activity-Based Costing for Marketing and Manufacturing*, Quorum Books, Westport, Conn.

10. Lotysh O. (2015), *Upravlinnia lohistrychnymy vytratamy na pidpriemstvi*, *Ekonomichnyj analiz*, № 2, s. 240-243.

11. Novopisna, Ye. V. (2009), *Factory formuvannia lohistrychnykh vytrat pidpriemstva. Upravlinnia proektamy ta rozvytok vyrobnytstva* : zb. nauk. prats', *Vyd-vo SNU im. V. Dalia, Luhans'k*, № 4 (32), s. 123-129.

12. O'Guin Michael C. (1991), *The Complete Guide to Activity-Based Costing*. Englewood Cliffs, PrenticeHall, NJ.

13. Oklander, M. A. (2004), *Lohistrychna systema pidpriemstva* : monohr., Astroprynt, Odesa, 312 s.

14. Ponomarenko, V. S. Tan'kov, K. M. and Lepejko, T. I. (2015), *Lohistrychnyj menedzhment* / za red. V. S. Ponomarenka, *VD "INZhEK"*, Kharkiv, s. 440.

15. *Lohistrychnyj menedzhment vyrobnytstva* : monohrafiia / O. V. Posylkina, R. V. Sahajdak-Nikytiuk, H. V. Zahorij ta in. ; za zah. red. O. V. Posylkinoi (2012), *Nats. farmatsevt. un-t, Kharkiv*, s. 772.

16. Rohatiuk, O. V. (2015), *Metody upravlinnia vytratamy na vitchyznianskykh pidpriemstvakh*, available at: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=27366>.

17. Smyrychyns'kyj, V. V. (2004), *Lohistrychnyj menedzhment derzhavnykh zakupivel'* : monohr., Kart-Blansh, Ternopil'.

Стаття надійшла до редакції 02 листопада 2023 року